

ШЫҢ

1972 ЧЫЛ

АПРЕЛЬ

16

ВОСКРЕСЕНЬЕ

№ 90 (8858)

Өрттө 2 көш

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүселениң органы

Марксизм-ленинизмниң тугунуң адаа-биле, Коммунисттик партияның удуртулгазы-биле — ленинчи орук-биле коммунизмниң тиилелгезинче бурунгаар!

(СЭКП ТК-НЫҢ 1972 ЧЫЛДЫҢ МАЙ 1-ГЕ КЫЙГЫРЫГЛАРЫНДАН)

1972 ЧЫЛДЫҢ МАЙ 1-ГЕ СЭКП ТК-НЫҢ КЫЙГЫРЫГЛАРЫ

1. Тайбың, демократия болгаш социализм дээш, империализмге удуз демиселге ажылчы чоннарның делегейге эп-сеткил каттыштырылганың хуну — Май 1-зи делгезиниң!
2. Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!
3. Мээңде дириг, интернационалчы өөредиг, империализмге удуз, социализмниң болгаш коммунизмниң тилелгези дээш бүгү чурттарның ажылчы чоннарының демиселиниң тугу — марксизм-ленинизм делгезиниң!
4. Аны-дуңма улустарның социалисттик улуг Ада-чурту, хей националдыг бузулбас ден каттыштырылганы, пролетаржи интернационализмниң принциптериниң дириг боттанышыны — Совет Социалисттик Республикаларың Звиели делгезиниң!
5. Владимир Ильич Ленинниң ады болгаш ажил-херээ чүс-чүс чылдарда чурт-тап турзун!
6. Коммунисттер! СЭКП-ниң XXIV съездиниң шийтпирлерин амыдыралга боттандыр дээш бүгү улустуң демиселиниң авангардыга чорул, массаларың идеялик организаациялары болгаш кижизидикчилери болуңар!
7. Совет Звиелиниң ажылчы чоннары! СЭКП-ниң XXIV съездиниң төөгүлүг шийтпирлерин боттандыр дээш идеялик демисеңер! ССРЗ-ниң тургустунганының 50 чыл оюн беш чыл планының дээш чыгышын чедишиниң күсседир дээш социалисттик чарышка чаа-чаа чедип алышыныры-биле демдеглээңер!
8. Коммунизмниң тургузуучузу — улуг совет улуска алдар!
9. Коммунизм тургузуучуңуңа кол күш—Советтер чуртунуң маадырлыг ажыл-чын аңгызы делгезиниң!
10. Коммунизмниң идеялик тургузуучулары — алдарлыг колхозчу тараачынар делгезиниң!
11. Коммунизмниң идеялик тургузуучузу — совет улусчу интеллигенция делгезиниң!
12. Ажылчын аңгының болгаш колхозчу тараачынарның звиели делгезиниң! Совет интеллигенция идея-политиктиг бузулбас чаңгыс эви былыгып турзун!
13. СЭКП-ниң ленинчи национал политиказының улуг чаалап алышыны — ССРЗ-ниң улустарының бузулбас аны-дуңма найыралы мээңде чурттал, чечетелип турзун!
14. Коммунизм дээш демиселге ажылчын аңгының болгаш бүгү ажылчы чоннарның дайынчы авангарды, совет улустуң башчычызы болгаш организачызы — Совет Звиелиниң Коммунисттик партиязы делгезиниң!
15. Партияның болгаш улустуң бузулбас улуг чаңгыс эви делгезиниң!
16. Эрге-чаргырганың ёзулуг улусчу органны — ажылчы чоннар депутаттарының Советтери делгезиниң! Социалисттик демократия хөгжүп, быжыгып, курунени эргелеп башкарыныга ажылчы чоннарның идеялик азуу турзун!
17. Эргелеп башкарының болгаш ажил-аңгының чорутуң школаны, коммунизмниң школаны — совет профэилелери делгезиниң!
18. Коммунисттик партияның шыңчы дуузалчызы болгаш кур күжү, коммунизмниң аныял тургузуучуларының мурнакчы отряды — Ленинчи комсомол делгезиниң!
19. Совет оюлар болгаш ыстар! Марксизм-ленинизмниң революшчу улуг өөредиг, эртемниң, техниканың болгаш культураның бекитерин чүткүлдүг шиңгээдип алыңар! СЭКП-ниң XXIV съездиниң шийтпирлерин чедишиниң күсседир дээш демиселчилерниң бири одурунгу туржуңар!
20. Коммунисттик интеллигенция идеялик тургузуучулары — совет херээменнер делгезиниң!
21. Совет дайынчылар! Дайынчы болгаш политиктиг белекелге чаа-чаа чедиш-киннерни чедип алыңар, серемчилелдик болгаш кандыг-даа агрессивияны ойтуз шаарыңа неээде белең болуңар!
22. Совет Звиелиниң маадырлыг Чепсектик Куштери делгезиниң!
23. Совет Звиелиниң ажылчы чоннары! Социалисттик экономиканың күчүлүг көдүрүшкүнүңө үндөзүлүш, улустуң чагай амыдыралын улуу-биле бедидерин—беш чылдың кол соругазын чедишиниң боттандырының магадайла — силерниң эрес-маадырлыг күш-ажылыңарда!
24. Бүгү күштү партияның XXIV съездиниң айтканы ажил-аңгы болгаш культура тургузушкунуң планнарын күсседиринче!
25. Күш-ажылды коммунисттик ёзу-биле көвүрүң улугерлерин көргүзүп турар социалисттик чарыштың мурнакчыларыңа болгаш бугурулгениң чаргыччыларыңа алдар!
26. Улетпүрнүң ажилдакчылары! Чурттуң индустрия күчүзүн улам хөгжүдөр болгаш быжыгылар талазы-биле СЭКП-ниң XXIV съездиниң шийтпирлерин амыды-

27. Транспорттуң болгаш харылзааның ажилдакчылары! Транспорттуң болгаш харылзааның чепсек-херекселдерин хөгжүдүп, сайзыраңгайдыңар! Улус ажил-аңгы-ын хандырынын бүгү хемчег-биле экижидиңер, совет кижилерниң хергелелин улам долузу-биле хандырыңар!
28. Улетпүрнүң болгаш көдөз ажил-аңгының ажилдакчылары! Колхозтарның болгаш совхозтарның материал-техниктиг базазын быжыгыңар! Көдөз ажил-аңгы бугурулгениң электиржидериниң, комплекстик механизацияны болгаш химияжидериниң, чери мелиорастарының темпизин шапкынчылаңар!
29. Көдөз ажил-аңгының чоннары! Черни, техниканы, күш-ажылчы болгаш материалдыг курулавырларны амылгаарын экижидиңер! Көдөз ажил-аңгының бугу культуразының дүжүттүң болгаш мал амылының продуктулуун бедидиңер, продукция бугурууп үндүрерин көвүдедиңер, ооң бот-үнесин чийгедиңер!
30. Колхозчулар болгаш совхозтар ажилчылары! Нелии үнесиң дүжүдүңүң үндө-лини — чакы-хову ажилдарының бедидиңер шынарыг болурун чедип алыңар!
31. Садыгның, иттиңиң чениниелгезиниң, амырал хандырының болгаш коммунал ажил-аңгының ажилдакчылары! Совет кижилерни хандырының культу-разын бедидиңер, оларның негеделерин улам долдуру, эң эки хандырыңар!
32. Совет Звиелиниң ажылчы чоннары! Күш-ажылды коммунисттик ёзу-биле көвүрү дээш демисеңер! Сагыгя-чурумуң болгаш организастыг чорукту быжыгы-ңар! Нитилелдиң өңчү-хөргүзгүн ыдынты-биле камгал, улам көвүдедиңер!
33. Улус ажил-аңгының ажилдакчылары! Экономиктиг билгилерин, ажил-аңгыны чорударының болгаш башкарының аңгы аргаларын кызымакый-биле шиңгээдиңер! Күш-ажылды эртеме үндөсөлп организастарын, мурнакчы бур-жуптары, эртемниң болгаш техниканың эң чаа чедишинерин бугурулгеге калбаа-биле нептредидиңер!
34. Совет Звиелиниң ажылчы чоннары! Күш-ажылды бугуручүлүүн чайгы-лыч чок бедидиңер! Күрүне планнарын эң эвээш күш-ажылчы болгаш материал-дыг чарыгдалар-биле күсседир дээш демисеңер, камналганың көрүм-чурумун шыңгыс сагыңар, ажил шагының минута бугурун бугурунчулуг амылдар!
35. Совет эртемденер, конструкторлар, инженерлер, техниктер, чогадыкчылар болгаш чарыкчылар! Эртем-техниктиг депшилерин дүргедир дээш демисеңер! Эртемниң бугурулгө-биле харылзааның бүгү хемчег-биле быжыгыңар! Эртемниң болгаш техниканың эң чаа чедишинерин улус ажил-аңгының дүргөн нептредидиңер!
36. Литератураның болгаш уран чүүлүң ажилдакчылары, культура ажилдак-чылары! Совет уран чүүлүң партияны болгаш улусчу болурун тугун бедидиңер, бугу күчүңерни болгаш мергежилдерин коммунизм тургузуучулары кижизидерине бараалгадыңар!
37. Чырдыгышың ажилдакчылары! Улус өөредилгени, бедиди мергежилдиң тусай эртемниң белектерин сайзыраңгайдыңар, өөренички аныялтарны коммунисттик ёзуга кижизидерин херээ экижидиңер!
38. Нанды камгаланың болгаш күш-культураның ажилдакчылары! Чоннуң медицина хандырылганы экижидиңер! Күш-культураны совет кижилерниң хун бугу амыдыралыңа калбаа-биле нептредидиңер!
39. Пионерлер болгаш школьчалар! Совет Төрзөн чуртка эзин-биле ынакшыңар, эки өөрениңер, күш-ажылчы чаңчыларды шиңгээдиңер! Ленинчи херээ дээш, коммунизм дээш идеялик демиселчилер болурун белекениңер!
40. Ажылчын аңгының болгаш бүгү ажылчы чоннарының дайынчы марксизм-ленинчи авангарды, империализмге удуз, тайбың, демократия, национал хамаарыш-пас чорук болгаш социализм дээш быжыг туртуштук демиселчилер — коммунисттик болгаш ажилчын партияларга аны-дуңманың байыры!
41. Марксизм-ленинизмге болгаш пролетаржи интернационализмге үндөзүлүш, бугу делегейлик коммунистерниң чаңгыс эви болгаш сырый наттыжышыны улам быжыгып турзун!

42. Социалисттик чурттарның улустарыңа аны-дуңманың байыры! Делегейиң ажилчын аңгызының төөгүлүг чаалап алышыны, антиимпериализмге демиселге шийтпирлик күш, тайбыңның болгаш социал идеалдарың чөлөгнүңү — социализм-ниң делегей системазы хөгжүп, быжыгып турзун!
43. Социалисттик чурттарның ажылчы чоннары! Найыралды болгаш чаңгыс эпти быжыгыңар дээш, аны-дуңманың харылзааларын улам хөгжүдөр дээш демисе-ниңер! Социализмниң дайынчының чименишиңеринге хамаарыштыр серемчи-лелдик болуңар!
44. Бүгү чурттарның ажылчы чоннары! Империализмниң агрессив политиканы-зыңа удуз, тайбың, демократия, национал хамаарышпас чорук болгаш социализм дээш демисеңер!
45. Монополисттик капиталга удуз, ажилчы чоннарың политиктиг болгаш соци-ал-экономиктиг эргелери дээш, социалисттик идеалдарың тилелгези дээш эрес-шудуру демиселчи — капиталисттик чурттарның ажилчын аңгызыңа аны-дуңманың байыры!
46. Амыгы үнесиң эң мурнакчы революшчу аңгызы — делегейиң ажилчын аңгызы делгезиниң!
47. Империализмге удуз, хамаарышпас чорукун быжыгыңар дээш, социал хөгжүл-дениң депшиелгели оруу дээш демисеңер турар улустарга эзиг байыр!
48. Револушчу күштерниң — социализмниң делегей системазының, делегейиң ажилчын шимчээшкениниң, улустарның национал болгаш социал хосталгазы дээш демиселчилерниң күчүлүг звиели быжыгып турзун!
49. Капиталисттик болгаш колониалдыг кулданышыңа удуз, улустарның хосталгазы дээш, социализм дээш ара-бажыңарда болгаш фашисттик кинданнарда хилинчтенип чыдар эрес-дидим демиселчилерге аны-дуңманың байыры!
50. Америк империализмниң агрессивияны удуз боттарының чурттарының хосталгазы болгаш хамаарышпас чорук дээш көргүш чок демиселчилер — маадырлыг ыстам улуска болгаш ооң дайынчы авангарды — Вьетнамың Ажылчы чоннар партиязыңа, Лаостуң болгаш Камбоджаның эрес-дидим патриоттарыңа аны-дуңманың чалбыштыг байыры!
51. Делегейиң улустары! ВДР-ниң девисизерлерин агардан бомбалаарын болгаш болзарын, Индий-Кыдатта араатаныг дайыны деп-дораан сонсадырын, Муруну Вьетнамдан, Лаостан болгаш Камбоджадан АКШ-тың болгаш ооң чалчала-ныны бугу шериглерин бугуру-биле, чугаа чокка үндүрерин Американың Кат-тышкан Штаттарындан шийтпирли-биле негедер!
52. Делегейиң улустары! Араб улустарның көптүг демисели-биле эп-сеткил каттыштырылганы быжыгыңар! Чокку Чөөн чүкте Израильдиң агрессивияны сон-садырын, эжелеткен араб девисизерлерден израиль шериглерин үндүрерин негедер!
53. Араб чурттарының улустары! Империализмге болгаш реакцияга удуз демиселге бугу революшчу, национал-демократтыг күштерниң чаңгыс эвин-болгаш сырый наттыжышыны быжыгыңар! Совет Звиелиниң болгаш араб чурттарының улустарының аразында найырал делгерең, быжыгып турзун!
54. Европа чурттарының улустары! Европа дилти күрүңер аразыңа быжыг тайбыңың, айыыл чок чоруктуң болгаш үрө-түңкелдик кады амылданылганың девисизери болдуру дээш демисеңер! Делегейиң дүжүкүрүлүг чорукун чарык-чыларының дайынчыны болур реакция болгаш реваншизм күштериниң чимениши-киннерин сайгалар!
55. Делегейиң улустары! Ядрелуг болгаш химиктиг чепсектик бугу хевир-лерин хоорурун негедер! Чепсекленишиңниң бугу-нитти болгаш бурун дүңкүрөп дээш, делегейиң айыыл чок чорукун быжыгыңар дээш демисеңер!
56. Улустарның тайбыңың болгаш найыралың, империализмге, реакцияга болгаш дайыңа удуз демисеңер турар бугу күштерин сырый наттыштарының политиказы — Совет Звиелиниң ленинчи дашкы политиказы делгезиниң!
57. Тайбың болгаш социализм күштериниң чөлөгнүңү — бистик улуг Совет Төрзөн чуртувус быжыгып база чечетелип турзун!
58. Марксизм-ленинизмниң тугунуң адаа-биле, Коммунисттик партияның удур-тулгазы-биле — ленинчи орук-биле коммунизмниң тиилелгезинче бурунгаар!

СОВЕТ ЗВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТӨП КОМИТЕДИ

КОММУНИСТИГ КҮШ-АЖЫЛДЫҢ ТИИЛЕЛГЕЗИ ДЭЭШ

КЫЗЫЛ СУББОТАГА БҮГҮ ТЫВА КИРИШКЕН

Кызыл

Эртең эрге-ле хоорайда шийткешиниң хөдөөзиниң аажок. Ажылчын теңтер-лиг турдулар, слесарьлар, инженерлер, алып-хаачылар ажылдаар черлеринче чоруп турган. Таныш-ерүш кижилер укурташкы, меңдешкы, байырдал-биле дээш чыгыш остерин соруктуң сол-чу турду. Сес чак чет-келенте пайысылаа улуг турду шоду — 12-ги кварталга үрөз хөдүм — байырдагы аялгалары, маршруттары чыг-тылар бадирк эгезин. Ол үдө Кызылдың туубу заводга коммунисттик суббо-тинке киржир-биле келген ажылчыларның кыска ми-

тигили болган. Найысылда-ның бугурулгелеринде про-дукция бугурулгениң болгаш сайгарымың бири квартал-да планларын хууспа бетинде күсседирин хамыгы мурдан рапорттаан, бири кварталда чарыштын тилектин бол-гаш, СЭКП Кызыл хоорому-ну, хоорүсүмнүң ший-чир Кызыл туугун чаалап ал-ган мурнакчы коллектив ком-мунисттик күш-ажылды улуг байырдалында быжыг тур-сорулуг, бедиди бугурулгу-луг амылдар дээрине бу-дурелди СЭКП хооромундуг бири секретары В. Б. Добро-мылов илереткен.

Туубу заводга мурнуга салдыгач сорулганы күсседиринге бугурулду. Чүге дээр субботинке ол бүтү

таладыг бедеткенен, 200 хире нилан ол хун агаа амылдан. Беш чыл фондузунче чыгел-деп санаарга, 700 рубльди илчилер арга тургустунга-лын ол мээдэ энекетен. Эр-хөйлер!

Туугу материалдарыңд комбинатта амыл-чип хай-мышыгың болган. Апрель 14-тен 15-че амылдан дүңкэ эгездерден хелтекилерин В. Бисеке удурткан брига-дазы, арматурщиктер брига-дазы планны амыр күсседирин рапорттаан, эстафетаны да-раазыдагы эстафетаны ху-дун берген. Хөдүг-бетон це-ментте Е. Червокопратенко-нуң бригаданы 2 шак дүргү-зүндө 20 кубометр бетонныг бетонизация турдуларынче чоруткан. Евдокия Георгиевнаның чугаалааны:

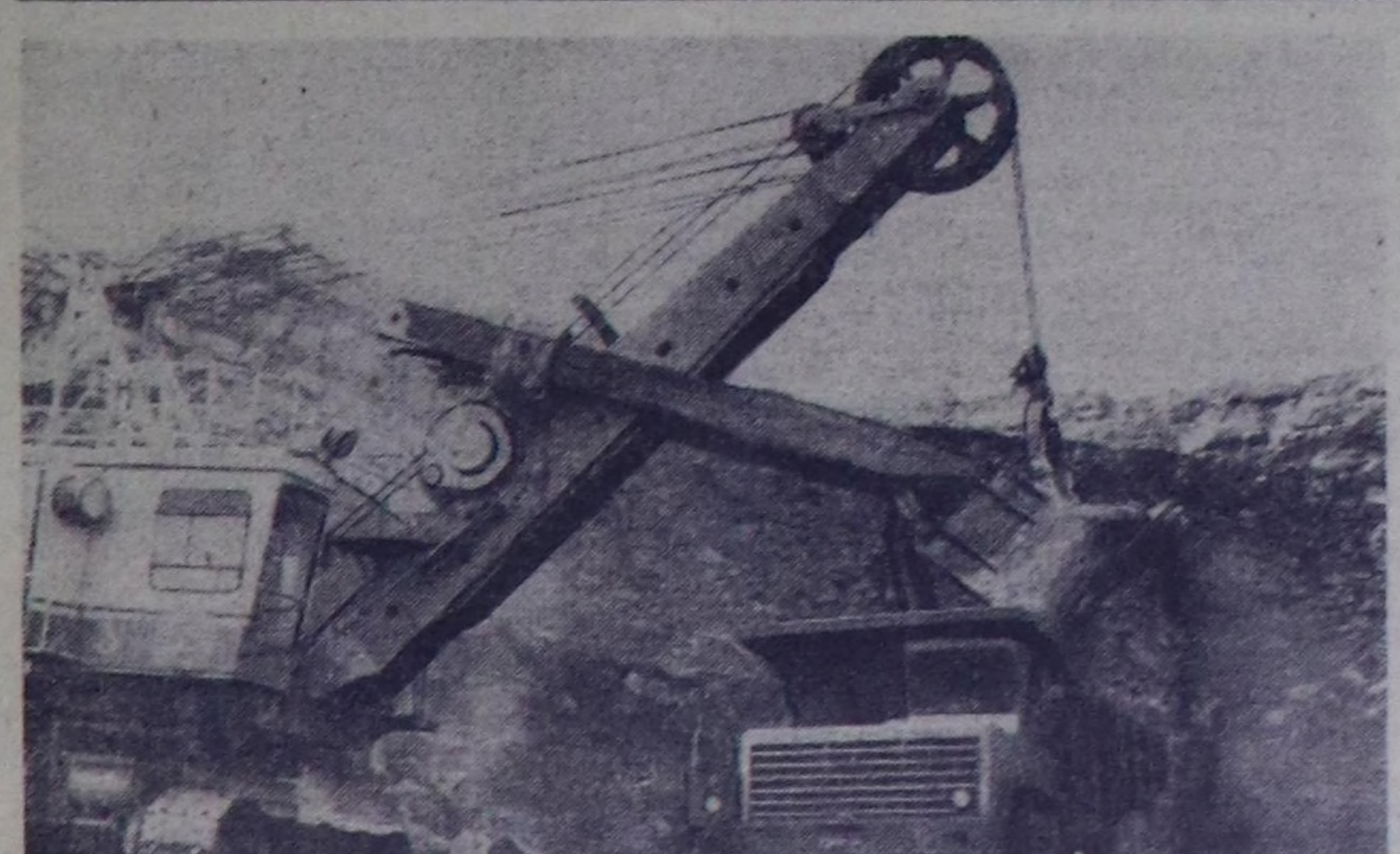
«коммунисттик ёзу-биле амыл-дар бис ден хөдөүгөң, сөг-дөп сөстү элевес аргакко. Моторист А. Авфалова биле Т. Ершова, хууагыч Т. Смирнова, шуптувус огаа харысалганы мөдөрөн бил-ген, амылдан тур бис. Ээ-чегде 35 кубометр бетон бээр планмысты бугун чартып катал (харин оон-даа эжа бээр боор) амыр күсседир арга бары — дади.

12-ги кварталда 280 орун-дуг тургалар садыга С. Саи-данымы, турталга бажы-нарын турдуңа Б. Биспо-нуң, Ф. Фокинниң бригадалары огаа шалычы чоруп көргүскен. Бригадаларга хоорайны аман организаци-ларында дуузалымы-биле келген коллективтер — эртем-

шиңчилер институтунуң, хоорүсүмнүң ажилдакчы-лары база эрес-шудурунгу көргүскен. Ф. Фокинниң бри-гадазының ийги эгезе 120 кварталга бажының хана-зын салып, барык 15 кубо-метр туубуу салган. Ол дээр 850 хире рубльдиң амылы. Бригаданың чарты Советтер бажының фунда-ментини кылчып бердиңер машина-техниканы, материал-дары эки амылдан.

Найысылда улам амылсып, каас-шевер апарган. Дына хой хоорайсылар чагай-жы-дылгага кирешкен. Оруктары дескелен, ыялтары олуртудуан.

(Уламчызы 3-кү арында).

Ква-Мейнч хөмүр-деш резиниң коллективте коммунисттик субботинге хунуңде идеялик амылдан. Ква-Мейнч дүң 900 тонна аямы хөмүр-дешти казып, чүдүргөн.

Машинист Николай Дрес-ляничков келген машиналарга хөмүр-дешти чүдүрүп турары (солгай талазында).

«Кок Теи» совхозтуң меха-низаторлары коммунисттик суб-

ботник хунуңде чер чарыры-га болгаш үндүрүңгө шуду-ругу амылданар.

Василий Сурыкин агрегат-биле черин үндүрүңгө турары (оотузунда чуртукта).

Субботинтиң күш-ажылчы хунуңде Кызыл хоорайның коллективтериниң үс-чүс амыл-шидерин Тываның найы-сылалың кудумчуларын чагай-жыдыралыга идеяликте киришкен. Кудумчу чагай-жыдыралың шалычы ийги-ле республиканың Көдөз ажил-аңгы министертөвүзүнүң амылданчылары.

Суггат — дүжүттү бедидеринин үндезини

Черин аймагалын экин-дерини дугайында айтыр-гы «Шы» солууну ар-мынарга чугаалаан көрү турардыр. Бо чере көчүт чугула айтыр. Чери өскө байлактар ийиш, кичи кы-лып тургууш алас-ла бол-гай. Оң чугула үнүш-дүжүткүрү катан тургууш болур. Үн-чагыш чери чөп аяктылар дугайында партия болгаш ча-аак оза сагыш салып турар.

Дөвөң областың Ияно-польск кезде Совети болгаш Креститор сугур Совети чер аймагалын экиндер дуга-йында турттуң аяк-ишчиле-ринге кыйгырыгы үндүргөн. Ону бистин республиканың Дүрөн кезде Совети база деткөө. Маана холбайтыр сугаттың черлерин чөп айма-лаарың чамдык айтыр-галарыңа доктар бойдыр мен.

Бистин республикада чер-лерин мелиорастарың хоң-жү-деринге капитал салымшы-варыңың кемчээди дык өзү турары-бале холбайтыр, ча-рыгдатынган хөргөшлерин көдө аяк-агыл културалары-ның чагай дүжүтүң алы-ры-биле кыска хууаада де-дир илдер дөң, ам бар бо-луту турар мелиорастың ча-герлерин аяк-агыларын экин-дерин оза укжур-дууалык апар-гап.

Республикада сугаттың чер-лерин алытпап турары кер-диңиз? 1971 чыда сугаттың черлерин Барыш-Хемчик районун аяк-агыларды ге-ктарда 4 центнер, Удуг-Хем-ни — 4,7 центнер, Тес-Хем-ни — 3,5 центнер дүжүт ал-ган. Ол районга сугаттың черлерин амыр дүжүт чыл тур улам-на куудуан турар. Тус-туң аяк-агыларды СЭП-ниң XXII съездин ат-тың совхоз сугаттың черин гектарыңа ногааларың 7,8 центнери, картофебди — 8,5 центнери, кукурузың но-гааларың 14 центнери алы-ган. Ол ышкан «Кара-Хаак», «Барык», «Чыра-Ба-жы» совхозтарга база-ла ыр-ды болгаш. Ам сугаттың чер-лерден эң бедик дүжүтүң амыр дөң шиттириң дем-исиди чорударың, сугаттың черлерин чөп аяк-агылар дөң аяк-агыларын удуруткы-ларың харымсаларың бед-идериниң оюу кемчөө.

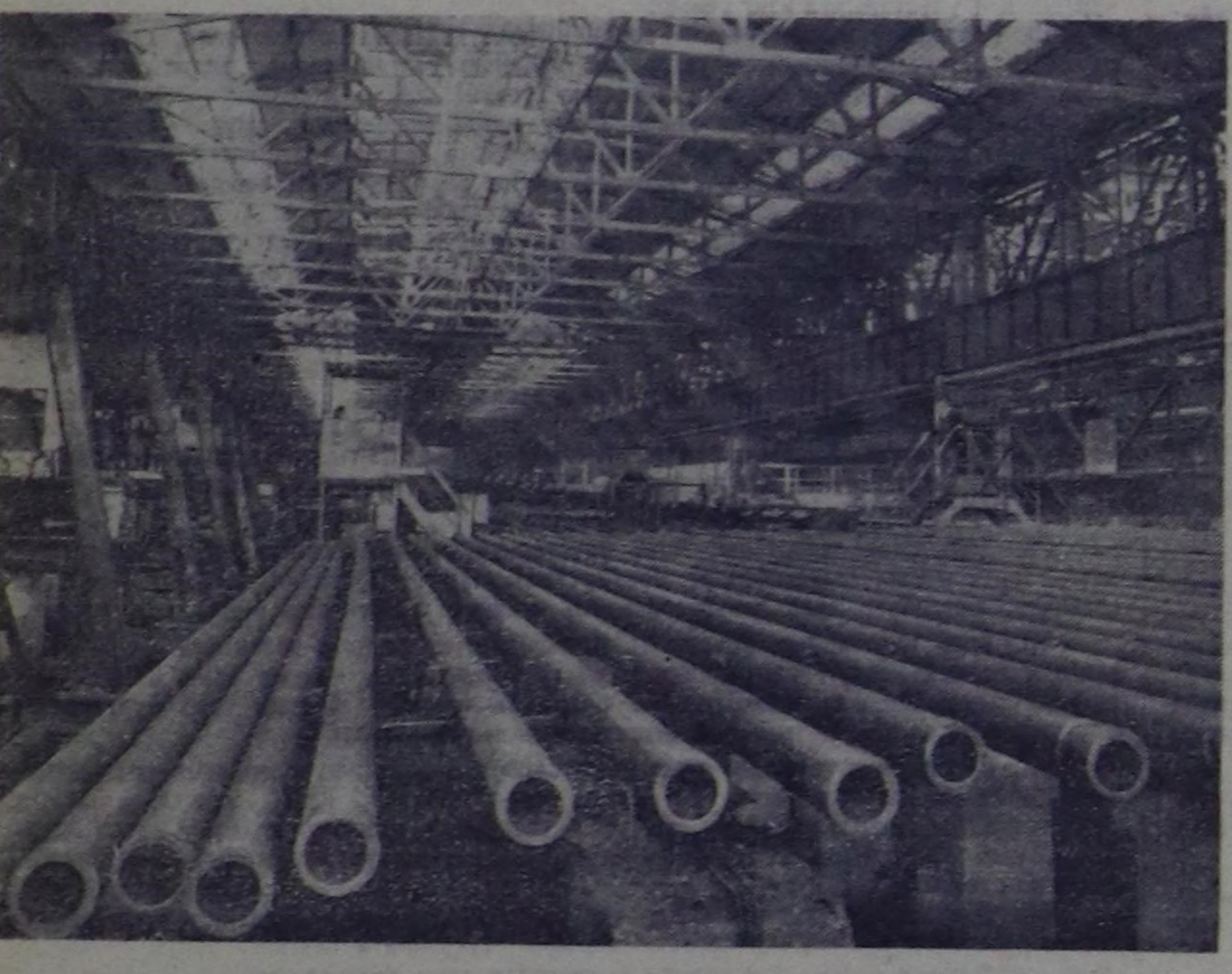
Сугаттың черден эвез чы-дартуу ам турарың чыда-газың түдөү дөңгө, көдө аяк-агыл култураларын та-рын өстүрүң турарың агро-техникаың куду депенде-дир. Сугат чер аяк-агы-ның бедик културалары не-ген турар. Оон башка бедик дүжүтүң амыр арта чок. Аяк-агы-ларың чамдык турар уру-нин шынарды эвез-тур. Оон аныда, органикти болгаш минералдык чөмшүлүктер-нин шоолу амырлааң, а ол ышкан сугаттыңың ба-гай

организастан турар. Чыжээ, республикада пиянзи-биле хемнерден буталап үндүргөн 1,7 миллион кубометр сугуң чугула 15—20 хуууун үнүш-тер сугтарынга аяктылап тур-ган. Моон ан көөрге, суг аныгалыңның коэффициенти-ни көчүт кууду-дур.

Сугтарчыларын ийи өз-чегин аяктың организа-таваан СЭП-ниң ТК-ның болгаш СЭП-ниң Министрлер Чогу-луның 1970 чылдың июль-күдөң алган доктаалы турбу-во, районгаың көдө аяк-агы-ларын эргеледери сугаттың черлерден продукция бүдүр-үрүнүң бедидериниң турар. Чагыс сөс-биле чугаалап, сугаттың черлерин аяктылап турарың контроль чок. Оон туржук чамдык аяк-агы-ларга сугаттың чериниң таравлары катан калган. Чы-жээ, «Найрал» совхозка 1971 чылда сугаттың шөлдөргө та-рааы 321 га кызыл-тас, 224 га арбай, 921 га кукуруза бол-ган 225 га хой чыдың ситен-гер нацпашыңдан аяда берген. Ол ышкан Кызыл хоорой Советиниң «Кара-Хаак» совхозунга ногаа база ба-ччи аймаа сугаттың черге олурткан хирезинде-ле дүжүт бербөө.

Сугаттың черлерин аяк-агы-га эвез-биле аяктылап тур-жук колхозтар, совхозтар ча-гыр дүжүтүң ап турары хаал-звес. Чыжээ, «Адаш-Мадыр» совхоз дөңгө шөлдүң гектар бүрүдүң 16—18 центнер дүжүтү алган, а чамдык үчүстөргө дүжүт 25 цент-нер бөзүң чөп турган. Сугатчыларын күш-ажа-лын чингедир болгаш оң бу-дүрүчүлүгү бедидер дөңгө соолу чылдарда 3 муң ге-ктар черге сугу чаашкына-лар чаштыр дериниң ийи-риниң тургускан. Ону аяктылап турары көчүт чөпсө. Маана дарваашыда чингетти көргүзүп болур. «Барык» совхозта суг чаштыр ийи машпаның башкычылары Салчак Бендер болгаш Чимт Дорж оларын кайзыга-даа 50 ге-ктар черин быжыгаа. Олар ол үчүстөргө чүтө чөп сөөлдө ол үчүстөктан тарав үнөр хамаан чок, харын ка-дын калган. Чүтө Чүтө дөң-гө, чагыс катан чаштыр сугтарга, хөргүзүң кыры-га суг чүтө 5 сантиметр хире хамаалар сипер. Черге суг-чүтү хамаалар ийери 15—20 сантиметр чөтөң дөңгө болза, ситизер катан сугтарын эргө-жөк дөңгө катан сугтарын эргө-жөк чугула. Үнчагыш чугула ча-гыс катан чаштыр сугтар чорук дуаа бар туржук, ба-гай салдарың болур-дур.

Сугатты организастан экин-дерден төздө, чамыктың мурунда агрономарың хар-ымсаларың бедидерин эргө-жөк чугула. Дык хой агро-номар «чашкын болур боор-деп ынапгаш, сугат чорудар талазы-биле аяктыларын ор-ганизастан сөгваралдын тур-рары чыкты эвез-ле болгай. Чашкына ынаптар шак бо чорук багай уруктарга чед-риң турар. Оң-биле чергелештир дем-дегее чогуур чүве болза, аяк-агыларда сугтаргыла чөккөлдөң үрелиң, саңда-рап турары болур. Сугтаргыла системаларың эргеледе-ринде болгаш «Тыва сүтүдү» трестин салбарларында чө-чүр сагыш техника бар бо-лур турар. Кылар аякыл чок болганын техника аялаа тур-рар таварылгалар хохар эвез.

Азербайджанның трубопровод кылар В. И. Ленин атың заводу бодунуң ынап чүдөлдөрүн чөс-чө арестерге чоруду турар. Сумганте кылан труба-хоолайлар кара адынын казы тыгарын узам көүдөдирине дууалап турар. Ол бүдүрүчө чериниң кан хоолайлары СЭП-ниң да-тымы садыга дамчытыр 17 күрүне ба-за садым ап турар.

Түннелди үндүрүп, четпестерни илереткеш...

СССР-ниң тургустууагы-ның 50 чымыга алдар бол-дурган социалистик чары-тың бири кварталда түдө-вө «Удуг-Хая» совхозтуң ди-рекциясы, партия болгаш профинел комитеттери үн-дүргөн. Совхоз тоску беш чылды ийги чымың баш-тайт кварталыда күрүнеге эң садар плааны 120 хуу, суг садар плааны 102,3 хуу күөстөөк.

Совхозта коллективтерди аразыга социалистик чары-тың эгелекчи Ары-Бажы суг-бараан фермаыңды кол-лективни (эргелекчи эш Чаш-оол Кызыл-оол) сөглөөн сөөүңгө эң бооп, план күөсе-динге күш-ажылың үзүң кирири, совхозтуң суг-бараан фермаларың аразында со-циалистик чарытың тилек-чиң болган. Ферма бири кварталда 500 центнер суг садар турган, 604,5 центнери саткан. Ук фермаың сааңчы-лары, надарчалары болгаш өскө-да аякчыларын ком-мунистик күш-ажылың кол-лективни деп бедик адым ал-дарымы-биле шымыңды тур-рар дөңгөн дирекция, парт-ком болгаш местком демде-лөөн. Маддың баш саян өс-түрөр, оң продукттуг чо-руун бедидер, чаш төдүң ме-ди камгалап амыр талазы-бале эки түңгөди Хайыракан салбырыңды хойжулары чед-ди алган. Салбыр бири кварталда төрөң 10290 хон-

дөң чаш хураганарың меңди камгалап алган болгаш ам-даа 8000 баш төрүүр хой бар. Юбилейге тураскалган со-циалистик чарытың чалгы-ны-биле мал аякылың мурна-кчыларыңды хурааңды өзү турар. Район Советиниң де-путаты сааңчы Дугар Эви-кис бодунга быжыгалаан 19 икестериниң бирээзинден-не 425 кг сүтү саап алган, сов-хозтуң сааңчылар аразында калбарган чарытың тилек-чиң болган. Сааң-чылар Нурсат Өчөй, Се-реп Сүтежин, Сереп Абай олар сүтүң саадымын көү-дөдир талазы-биле бири кварталда бедик көргүзгө-дөр болган. Хойжулар Максим Чаш-оол, Шырапай Котга, Владимир Чыгыт, Дүдүш Дацзым-оол олар төрөң хой-ларынды чагыс-лаа хураган, чидирг чок меңди дорунту-руп иелген. Сакманың ком-сомолчу Любовь Котга 125 хураганы ажаап өстүргөн, сакманың аразында иял-барган чарыша бири чери эвезөөн. Механизаторлар Валерий Хамар-оол, Николай Ци-бин аякылың планың даал-галарын 130 хуу, шофер Кли-ментий Ондар 120 хуу күөсө-диң, үдөгөргөн аяк-агы-ны көргүзүп турар. Эки түңгөдөр-биле черге-лештир чамдык четпестер, ынагың социалистик чары-тың организастанды, удур-

турунда чедир кылдымыаан чүдөдөр бар, коммунистик күш-ажылыңды коллективни, бригадымы, палычымы дөңгө шымыңды чогуур дөңгө де-нелиңе чедир неперевейи тур-рар. Чарытың түңгөдиң сал-бырларың, бригадаларың, фермаларың ниңи хурадаларыңа доктаамап эвез чуга-аламы, аякчымыңды аяк-агы-ның саял-оовадырың сайгар талазы-биле органи-застың кемчеглерин ношмак чорудуп келген. Мурнакчы-ларың дуржулааның неңге-редир талазы-биле аякыл чед-ди. Чамдык салбырлар, бри-гадалар, фермалар бири кварталда планың даалгаларың күөстөпөөниң бир чы-даганын база мыңа. Алдың Шынаа суг-бараан фермаы (эргелекчи эш Ондар До-жур-оол) 40 тонна суг садар турган, чүтө 23 тонна саткан азы 13 тонна сүтү планыңа чедир бербөө.

Совхозтуң аякчымы, албап-хаакчыларың болгаш тус-кай артемынтериниң соци-алистик чарыша алың тү-дөдөгөдөр амырдыла чед-дишкениң ботандырар та-лазы-биле, организастан аякылы күөстөдөдөрүң үе-ниң байддымы неген турар дөңгөн дирекция, партком болгаш местком айткыш, четпестерни дарың чабыдыр кемчеглерин ап эгелөөн.

О. ТАВАА.

ХЕРЭЭЖЕННЕР ЧӨВҮЛӨЛИНГЕ ДАЯНГАШ

Бистин көдө Советиң күөс-көму Бай-Тал салбыра херэ-эженер чөвүлөниң аякылың үдүрүткөчө кичээнейиңиң турар. Херээженер чөвүлөң (дарга Н. Донгак) суг бүрүчү аякылың көдө Совет-биле харымсалың чоруду, бодунуң бо аякыла өдөңкөйиңиң көргөсөн. Аякыл планың тургузарың сүмө-лөңү, херээженер чөвүлө-ниң квартал садыда чорудар аякылың планың күөсчөк туралыңа байддып турар бис. Чөвүлөң аякылың дуга-йында плантедериң чагыс эвез улаа дыцап, чогуур ар-га-сүмөни берип келдөөс. Бо бүдүрүчү түңгөдө херэ-эженер чөвүлөниң аякылы эвез ийеңгөжөө.

Оң чөвүлө 13 киши состав-тың, олар 4 комиссияга ху-лаай тургустууан. План ба-галар аякылы чоруду турар. Активилерге байддык, ийи-ниң аякылың эпитери ийиңи алган. Херээженер чөвүлө-ниң составында көдө Совет-ниң депутаттары база бар. Херээженер чөвүлөң ортузуңа полтмассалык болгаш кичээ-дир аякылың активтер турарыңа дамчытыр чорудары эки түңгөдөри берип турар. Салбырда ам аякылың-биле 30 агиткваттары бар. Оларга чорудар аякылы органи-застаныңа 40 хире агит-кваттары бурдүдө тускай буаңчылары тургускан, олар-ның даштында арестерин көсүк кылар болгаш аскап. Чурткың чөп төлөң сааң-ды агиткваттарыңа чымың кез, хура-сугулаың эр-ти-рия, лекция, беселаны ды-кап турар. Төрөдөр комитет-терин дамчытыр школа-биле харымсалың быжыгалап тала-зы-биле херээженер чөвүлө-

Херээженерни совхоз бүдү-рүгөңгө кирештирерине улаптан аякылың чугулап чорукан. Салбырда күш-ажылың мында 342 херэ-эженер бар. Оларды мал аякылында 159 киши аякыла-ды, ийиңиң малың өстүр-үрине үзүң кирештирип келдөөр. Бо хуңдере хой оодакымы ийи түгүн бол-гаш хур. Малчы херээженер Ч. Донгак, Э. Алай, С. Баактың оларын көдөна-рында 264—283 чедир төрүү хойларын чаш төдүң меңди камгалап ал, кынапталы-кыны үдөгөргөн эртерген. Иркини кыштарга органи-застан эки чүдөгөргө мал-чынар суурурга-биле кир-шикөөр.

Шынарның техниктиг деннели

Продукцияны шынарын бедидер тоску беш чылдык кол сорулгаларың бирээни болап турар. Үнчагыш ол аякылы бо чылдан эгелеп доктаап планна, боттук үдүрүтүлгө планна, күрүне докдөң тысырың дарааында үш тергелерге дүштүр көүрү доктааткан: — шынары дөңгө чериниң продукцияны чурт ишти-ге болгаш даштымы садыга эң дөңгө дөң шынарың продукция хамааркыр болгаш аяла шынарың күрүне та-мазын (демдөө) хал, оң мөөңөң садар өртөңгө не-медени кирер; — шынары бири чериниң продукцияны чурт ишти-ниң улус аяк-агының ийи-дөгөдөр хандыры, чаа үс-шатың негелдериңге дүжүтүр турар продукция хамааркыр болгаш оң өртөң-төңгө күрүне чо-руун Бутура доктааткан; — шынары ийги чериниң продукцияны үш негел-дериңден хождуап калган, экинчери азы бүдүрүгө-дөң дүжүрениң неген көдөң продукцияны хамааркыр болгаш мөөңөң садар өртөң-дөң чингелдериң садар.

Удуртук продукцияны шынарың деннели бедидер планнап турган, ол-бо продукцияны шынарың кай-бир чергелеште хама-аркыр чарыгыны ишти-рилеп тура, бүдүрүчө буру-чу бодунуң продукцияны

чедер талазы-биле боттук кем-чеглерин программамы аякылың кылган. Чаа дерг-херээселдерниң бүдүрүгөге ширээсиди, технолоияны сайгаргайдырыңың күсө-ли-и-биле да-дүгүн үдү-дөң ПРЖ 2-30», «ПРЖ 2-15» маршалы сортирлары шы-нарың (1973 чылга чедир), 3—5 сорттарың (1975 чылга чедир), 6-ты сорттуңа 1980 чылга чедир дык бедидер сорулгалы салган. Бири сортуң да-дүгүн шынарың күрүне демдөңгө чедер аякылы амы үдө боттапды-ры турар. Бистин республиканың бү-дүрүгөдөриң хой буруу-зунда мыңды программа чок. Амы үдө бисте бар 36 үдө-нүр бүдүрүгөниң аякылы кылган кемчеглери-биле та-ныкып көөргө, олар кодууңа да технолоияны сайгарга-гайдымы, контролдо күш-тедирин, чаа дерг-херэесел-дериң тургузарыңа хама-арык болгулардыр. Ол бүтү кемчеглери боттапды-рары чугула, ийиңиң да аяк-агы үш негелдериңге ол ам-да эвез-тур.

Ам үр үдө аякылар планың кемчеглери баш удур бодан кылды, узат пер-спективтиң аякылары бот-тандырар үе келген. Чыжээ, Кызылдың дарыныңа ком-бинатыга болгаш алың эвез-дөң шынарың күрүне дем-дөң тургузар дугайында ай-тырмын амда шиттириң болур апарган. Ону даразы-ла

да көргүзгөдөр тодаргай ба-дытпап турар. Дарааныңа комбинаты кылгаларың 98,9 алгы завод хон ийи-тиң 99,5 хуууун бири сорту кылдыр бодунуң турар. Шынарың кай-даа черге-зиниң продукцияны дуга-йында айтырмың чугаала-ның тура, бүдүрү турар про-дукцияны үш негелдериңге дүжүчү турарың барында-лаары чугула. Ол аякылы боттапдырыңа эки дерзөө лабораториялы, шенелди, шыгалда албап черлерин бо-лур чугула. Бистин республиканың бү-дүрүгөдөриң ол аягының көчүт оожум шиттирилеп, оларын чүтө чартык кези хирезиниң бодурер продук-цияны шынарың чогуур хыналыга алың болуп турар. Оон алгаш көөргө, көш де-мдөңгө продукцияны шына-рың хыналымың дуга-йында айтыр ала-чайгар-лаашкыны кирген-дир.

Республиканың Иштиң хер-ектер министрствозуң болгаш Удуг-Хем ийи үдө-нүр аяк-агының бүдүрү-гөдөриң кылган эг-селдиң шынары экинээ-да болза, оларын быжык үр элде-ди, шеверин чараш бодур шынарыңың хыналымың чогуур негелдериң дүштүр

КОМУНИСТИК КҮШ-АЖЫЛДЫҢ ТИИЛЕГЕЗИ ДЭЭШ

(Төңкүзү, Эгеиз 1-ги артында)

Кадыг-дошкун, уттуулар-бес 1919 чылдың чынында Москва-Сортировкага 13 коммунисттик болгон аларды деген тургай аян ажал-чынын агаалыгына совет улустун тынчтыгына бадыткалы — коммунисттик суботниктер уламчылашкан. Дугуу кызыл суббота бугу чуртка ышкан Тывага, оң айымсыламы Кызылга күн-ажылдык баулуу байырламы болган. В. И. Ленинни төртүткөн хуруге болган СССР Овделиниң тургустуу-намын 50 чылдыга турсааткан Бугу-эвеледин коммунисттик суботниктер совет патриотизиниң, аки-дучалынын бызык байырдык байырламы болуп демделеттиген.

Улуг-Хем

Биетик корреспондентвиас Улуг-Хем районун коммунисттик суботник эрттерин штавын дарагы П. Д. Мышарыктыр харылапкан. Районун ажал-чынычери суботник күнүнде кайа хире ажалдашты согуруган.

Улуг-Хемчилер коммунисттик суботник идеяниң кирип, бедик кодрүтүшкүндү ажалдаш. Эртеиниң 8 шафта районун бугу ажал-чынычери баш бурунгаар көрдүгөн ажалдаар черлерине лозун, туктары туктаган алгаш четкиле келген, бир демин ажалдаар киришкенер-деп, ол дамчатыкан.

Коммунисттик суботникке райондан 7.800 ажал кийи киришкен, оларның дери мун ажал төсөврин ажалдаар кылган. Колдоткан бирүтүшкүндү киришкен экине бүдүрүктүгү ажалдаар сорулган чедишкенин күтүскөн. Хушүң бердинге оналган ажал-чынычери хой үрүзү ажал боттадырган. Иланга «Найырал», «Улуг-Хем» совхозтарыны, «Х Улуг хурал» колхозун, № 586 механика-таттыган колонияны болган өске-даа хой-хой коллективтерин ишчилери эки ажал-дааны демделээр укужурат.

Районда чакы хову ажал-дары чоруп турар болгай. Бинда хаара туттуган механика-торларын дугайында чуну чугаала болур ишлер. Петр Дмитриевич?

Биетик районун ажал-ажилаар колдууда шутузу шик бээршыныкчыне кирген. Суботник хуруге трактористтер боттарының участоктарына — тарылта шолдеринге ажалдаан. «Найырал» совхозтуң ховуларына 14 агрегат чери илринтер хувазын. Олар шитизиле 5.500 гектар тарылта шолу-вуд шыган базырган. Металлоплаторлар Соскан Тазар-оол, Сокул Мендичи чарыштык тылчкычери болуп, өөрүш хой чери илринтер. «Улуг-Хем» совхозтуң II агрегаты шик базырганы ажалдаан. «Х Улуг хурал» колхозтуң Кара-Буду, Кара-Тал сугарылта бутларып септеп, кы-

лырынга 300 хире кийи кырып, улуг хемчээлди ажал-дык кылган. Ол ышкан өске-даа чакы хову ажалдарына хамааршкан хемчээлери алган. Бо бугу хаагай дүжүтү острүн алыныга биче аяс салынык болган эш Мышарыктыр ажалган.

Чөөн-Хемчик

Районун улугтүр бүдүрүгө-дериңде, колхозтарында, совхозтарында ажал мун ажал кийи коммунисттик суботникке киришкен. Олар хомур-дип казырына, тудугар кылырына, одаар ышкы белеткөргө, шик базы-рышыкчына, хоорай, суурлар чагайкыдыгына болган өске-даа ажалдык ажал-дары кылдырына киришкен. Бо дугайында солуучу корреспондентвиас М. Сөвөг редакцияга дамчатыкан.

Тудуг ажалына ийн мун ажал, одаар ышкы белеткөргө 170, тудуг дамы чымырда 665 кийи киришкен. «Адан-Малдыр» совхозтуң ажал-ишчилери суботник хуруге бүдүрүктүгү ажал-даан. Ийн мал кайазына, бир чурттага бынынын туткан, дыка хой кубометр одаар ышкы белеткөн. Олар тоску беш чылдык фонддууче 700 рубльди шилчидер. «Чыра-Баян» совхозтуң ажал-чынычери болган инженер-техникти ажалдакчылары суботникке бир демин кири-жи, улуг хемчээлди ажал-дык кылган. Ажалдаан хөргө-гизден 800 рубльди беш чылдык фонддууче кирген.

Колхозтар, совхозтары тарылта шолдеринге дыка хой агрегаттар шик базырык ажалдаан хувазын. Механика-торлар бердинге оналган ажал-чынычери шилчидер, шилчидер ажал-чынычери шилчидер.

Чөөн-Хемчикти дайыма-лары, тудугулары, колхозчу-лары, совхоз ажалчынычери, албан-хаакчылары суботник хуруге боттарының мурунда саздыган ажал-херекти чедишкенин шилчидер, тоску беш чылдык фонддууче 7.700 рубльди шилчидер.

Би-Хем

Би-Хем районда коммунисттик суботник эрттерин штабын дарагы И. Ф. Моля-новтуң редакцияга дамчаты-кан болза:

В. И. Ленинни төртүткөн хуруге болган СССР-дин тургустуунамын 50 чыл оңга турсааткан коммунисттик суботникке район-ун улугтүр бүдүрүгө-дериңде, колхозтарыны, совхозтарыны ажал-ишчилери болган албан организациалар, школар коллективтери ор-

ганнастык киришкен. Бо чуртада ажалда иштинге-биле дери мун хире кийи киришкен.

Районун көзү ишчилери улуг хемчээлди ажалдаан кылган. Ажал-ажилаарда чакы хову ажалдары эгеизе, 16 агрегат шик базырык хувазын, «Саян» совхозтуң механикаторлары чакы чөр анда-рылазыне кирген. Ажаа ажалдаан трактористтер шуту-ла хун нормамин ажал күсөдип, мактаннаар. Тарылта шолдеринге минералдык болган органиктик земшчидиле өстүрүшкө ды-на хой ажал-ишчилери чытканар.

Тудугулар өңте 140 орун-угулар, Туранда 40 орунугу бажычыны тударыга иден-кейил ажалдаан. Эштер Гладков, Лазерев оларның удуртка тудугу бригадаларының кеңигүнери чурттага бажычыны тударыга эң-не идеяни кирип, бүдүрүктүгү ажалдаан, өске өөрүге үлгерин көргүсө-нөр.

Коммунисттик суботникке киришкен коллектив, кийи бүрүзү-ле боттарыны шы-даар шаа-биле төлөтпү үзүп кирген. «Хадим» колхозтуң көзү ителгеншичери уру-лар, культура албан чөре-риге одаар-биле 200 кубометр ышкы белетке берген. Тураның чурткачылары болган механикаторлар хоорай чагайкыдыгына ажалдаан. Олар Ленин кудумчуун, Ала-чурттуң Улуг дайыныга өлгөн дайымчыларыны турсаатканын деискөргө чагайкыдыгына, паркти ап-тап, шеверлөргө киришкен.

Би-Хем районун ажалчы хову коммунисттик субот-ник хуруге ажалдаан хөргө-гизиле ол бир мун ажал рубльди тоску беш чылдык фонддууче шилчидер.

Хову-Аксы

«Тыва кобальт» комбинат-тың дайыма, металлурга-ры, энергетиктери, транспортчулары болган тудугулары 1300 хире кийи коммунисттик суботник хуруге боттары-ның коллективтерине ажал-даан. Оларның кийи бүрүзү бедик бүдүрүк көргүзгө-дериңде социалисттик чарыкты ил-бартаан. Ол эки түшкөдери берген. Коллективтер бот-тарына оналган кылды ажал-чының хемчээли ажал күт-сеткен.

Суботник хуруге элек-тромацияны, даг, меха-никтиг хестерин ажал-ишчилери оша шыларын, үе-герип ажалдаанар. Тудугулар ош ийн өңүде кур-таар бажыны, клас заводун алдым тударына киришкен. Тыва АССР-ин алдарык тудугушу Анатолий Глухов-туң бригаданы өң көргүзгө-дериңде болган.

Барыын-Хемчик

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. Район штавының кеңигүв О. Мон-гуш апрель 15-те Барыын-Хемчик районун бугу бууду-рына шалычы иштин хайыкканы редакцияга дам-чатыкан. Районун 15 муң

Комбинаттың сууруң ча-гайкыдыгына дыка хой чурткачылар болган шко-лачылар киришкен. Олар деис-көргөри аптап, арылган, ажал-бүрү ишчилер олурут-турганларын баш белекчөөн.

Ак-Довурак

В. И. Ленинни төртүткөн хуруге болган СССР-дин тургустуунамын 50 чыл болуп оңга турсааткан комму-нисттик суботник хуруге биетик корреспондентвиас Ак-Довурак хоорайда коммуни-сттик суботник штавын дара-гы, хоорай Советиниң күсө-комунуң дарагы З. Ф. Ма-чина-биле беседалашкан.

— Коммунисттик күш-ажыл-дык байырлы ишлерде кан-чаар эрткенди, Зоя Феостис-товна?

— Коммунисттик суботник-ке турсааткан митинглер баштай бугу тудуг объекти-леринге эркилден. Алдарык мун-ажылдык чакчыларга чыны кийириган көсүк ажа-тып чөр болганга көстүп тургулаан. Эртеиниң сес шафта-ла 5 муң ажал ая-довуракчылар коммунисттик суботникке үгөн.

— Ол хун кайы коллектив-тер эң-не шыларан иргэ?

— Шуту-ла бир демини, Ленинни чагай чакчыларга шынычын көргүстү. Улугтүр бүдүрүгө-дериңде ишчилери колдууда улуг объектилерге ажалдаан. Постоянны сууруа 600 олуттуг чаа культура бажының тудуу Май 1-ге че-дир ажалдаат кирер. Оң иштин болган даштын ары-ларыга, шалазын, согалары, мебельдер салдырып, трашея казырыга 200 кийи киришкен. Оларның иштин-де «Тыва даг-дугу» тудуг эргө-гелинде З. Салчактың удур-тканы шеверлекчилер, А. Кү-жүттең дашчылар бригадалары, өске-даа хой коллек-тивтер маңа шудугу ажал-даан. Стадиону септеп, оң херимипи ларктарын, чай-ганын ойнаар черлерин бууду-рурга 500 кийи киришкен. Стадионга чүс кийи олурап саздыган мейи кылган.

Хоорайны тудугулары 6,5 муң рубльдиң тудуг-монтаж ажалын кылган. «Тыва даг-дугу» комбинаттың рудини-яны ажалчылары 12 муң тонна руданы чыткан, даг-дугу болвазырадыр фабрикаже чурткан. Эң эки сөртүгү 10 тонна руданы хой-биле чыг-ган. 100 тонна даг-дугу тудугу чурткан. Суб-отник хуруге ажалган бугу ажалдарың тудуг беш чыл-дык фонддууче кирер.

Коммунисттик суботниктиг киришкенилерге хоорайның культура бажынының, проф-фессионал-техниктиг учили-щениң бот-тыныгы уран чүтү коллективтери солук кол-доткан баралаткан. Ком-сомолчу-ажилаарыны 3 бри-гаданы шептеп турары — «Барык», «Дон-Терезия» сов-хозтарыны ишчилеринге кон-церттиг аалдан чорган.

Эрзин

Коммунисттик суботникке 3000 ажал-ишчи кириш-кен. Район төвүнүн суураарың чурткачылары чагайкыдыгы ажалдарың чурткан. «Коммунисттик орук», «Чар орук» колхозтар-ны ажал-ишчилери тудуг материалдары өстүрү, олар иш белеткөр, кажалар тудар ажалдары организаци-тыг кылганар. Ол хун рай-онга 500 кубометр одаар ышкы кылган, 250 кубометр тудуг мажыма белеткөн, хой болган хураганга элөөн хой кажаларын туткан. Эриин районун ажалчы чо-нары суботник хуруге 3300 рубльдиң ажалын кылган, оң 1800-үн тоску беш чылдык фонддууче шилчидер.

Апрель 14-те республика на-йымсалымык муриканы коллективтеринге коммуни-стик күш-ажылдык шалычы-лары селтка чыглып, бо чылдык бири кварталыны түшкөли үзүрүп, күш-ажыл-чы рапортун бергенер.

Бирги кварталда Кызылдык столовалар болган ресторан-нар тresp чедишкенин ажалдаан. Иштиниң чөмө-ниге черлериниң социали-стик чарыкына бири чери алган.

Ол тресе СЭКП-ниң Кызыл хоорай комитетиниң болган хоорайның күсөкчи комите-диниң шилчип Кызыл ту-гу тымыкан.

Бо чуртка партиның Кы-зыл хоорай комитетиниң бири секретары В. Б. Доброме-лов столовалар болган рес-тораннар трезиниң коллек-тивиниң шилчип Кызыл ту-гу тымып турган үсөи.

ажык ажалчы чонары ком-мунисттик суботникке кириш-кен. Тоску беш чылдык фон-дууна кийери-биле 15 муң ажал рубльдиң ажалын олар бүдүрүгө-дериңде, ажал-ажи-ларга болган хоорай чагай-кыдыгына кылган. Район-ун 6000 хире школачылары чагайкыдыгына кирип, че-мир кескиндилерин чытканар.

Колхозтарыны, совхозтар-ның ажал-ишчилери боттары-ның ажалдаар участоктары-га ажалдаан. Тараа шолдерин сугатар, чөр илринтер, бу-галар аптаар, чөмшчидиле өстүрү, үренин арылгар ажалдары ол хун эң-не ор-ганнастык чурткан. «Баш-шевек» колхозтуң механика-торлары 130 хире га чери сугатып, 1500 ганы илринтер. Бо ажалдар «Шекпөр», «Барык» совхозтарың шол-деринге калбарган.

Кызыл-Мажалыктың туу-бу заводу 25 муң көсөк туу-бу буудуру үндүргөн, 20 муң көсөк туу-бу хөт-төн. Район төвүнүн чуртка-чы хову хоорай чагайкы-дыгына киришкен.

Каа-Хем

САРЫН-СӨП. (Телефон-би-ле). Коммунисттик суботник хуру Каа-Хем районун бүдүрүгө-дериңде, тудуглары-га, колхозтарына болган совхозтарына бедик бүдүрүктүгү күш-ажыл-биле эр-кен. Район төвүнүн ажал-ишчилери коммунисттик суботникке эртеиниң сес шафта чуртканы организациы үгөн. Тудуг участоктарына, илжүп чорур № 3 мехкол-онга, ийн ажал-ажи чөри-ге, орук участогуна, ажал-иш хайыккан. Район ажалдак-чылары столовая болган ма-газин тудууга киришкен.

Малчынар, тараажылар боттарының коллективтерине ажалдаан. Иланиа суруң албан-хаакчылары одаар иш белетке тайгаже үгөнөр. Районун механикаторлары шик базырышыкчы, чакы чөр андарыламы, чөмш-чидиле өстүрүшкө уламчы-лаан. Апрель 15-те III агрегат шик базырышыкчыны ажалдаан. Суботник хуруге чөдир районда 15 муң гек-тар ажал чөриң шыгың базырган.

Каа-Хемден коммунисттик суботникке 8,5 муң кийи киришкен болган баш буру-нгар савааның баугар алмы-га 7,5 муң рубль хемчээлди ажалды кылган.

Эп-Сетнил

Каттыштырылгасы

НЬЮ-ЙОРК (СЭТА). «Дже-нерал моторс» компанияның Огайо штатта Лордстаун хоорайда автомобиль заводун ажал-чынычери демиселин-ге эп-сеткил каттыштырып турарын эрес-дидим америк коммунист Анджеза Дэвис илгериткен.

Үш неделиниң дүргүзүндө шудугу демиселиң түнө-линде боттарының эргелерин болган эрге-ажыктарың ба-рындаалыан шөгөдөдери хав-дырып чеди алган Лорд-стаун хоорайның ажалчыны-чына чагазыны Дэвис «сп-лерниң демиселиниң бодум-луң база демиселин кылдыр савап турар мөн» деп, ме-делгөн.

Ол хоорайның профделени Анджелины ужуру-дүрүм чок судгарыга удуралып турарын илгерит-кен болгай. Илчашкан Дэвис бодуң чагазыны «Каттыш-кан Штаттарга чаа иштели-ди тургузары дөш салгылар шамчээлини моон-да сонгаар улам калбар» дөриңге иде-гелин илгериткен.

Я. У. САВКИНИ ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУҢ ХУНДУЛЕЛ БИЖИИ-БИЛЕ ШАҢНААР ДУГАЙЫНДА ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫ

Республиканың партия, со-вет органдарыга хой чылдар-да үре-түнөөдөгү ажалдык келгени дөш база төртүт-төн хуруге бөр 60 харла-ныга толбаштыр Каа-Хем рай-онунуң улусчу контрол ком-итетиниң дарагы Яков Ус-тинович Савкинни Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Хундуле бижии-биле шаңнаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Дарагы Б. ДОЛЧАНМАА. Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары К. БУДУК-ООЛ.

Апрель 17 — СирияныҢ НАЦИОНАЛ БАЙЫРЛААНЫ

Апрель 17-де сирия улус чурттуг деис-көргөндө даштык шеригерин үндүргө-ниң 26 чыл оюн демделгээр. 1918 чы-дан бөр чуртка туруп келген анга болган француз шериглер сирия улустуң ка-дыг-дошун демиселиң болган бугу де-сеткил демократтык хой-интиниң де-сеткил хуруге түрүндө 1946 чылда Си-риядан үтүн чорур укурга аргажоктал таварышкан.

Ол үеден бөр чурт хамаарышпас хөг-жүдөң болган чурттуг экономика-ны даштык монополияларны тергилдөө-ниңден хостарының өрүткө кирер арганы алган.

ЧУРУКТА: САР-ным — парламентиниң Дамаскода бажымы.

В. Е. ГОРЮНОВУң фотосу (СЭТА-ның фотохроникасы).

ЭП-СЕТНИЛ САДЫГ БОЛГАШ ХӨГЖҮЛДЕ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ

САНТЯГО. (СЭТА). Ызда КНО-уң садыг болган хөг-жүдө талазы-биле конферен-цияны (ЮНКАТ) сессия-зы ажитыгы болган орга-низациың айттыгы чыта-лашкан. Сессияның дарагына Чили төлөөлөр баштык Чилиниң даштык херектер министри Клодмиро Альме-иды сонган.

Совет төлөөлөр баштыкы ССРЭ-ниң даштыкы садыг ия-стри Н. С. Патолочея ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүделенин Дарагы А. Н. Косыгинниң байырдык чагазын помчав.

Сессияның ажалдыкчы-нына Чилиниң президентини Сальвадор Альенде чүе чу-гаалаан, чаа хөгжүк эгелет-турар чурттарың империа-лист мөчүлдөгө уду дем-иселиниң калбары турарын оналган демделгөөн.

Амгы үеде ВДР-ниң эринтеринде АКШ-тың 20 дайымчы корабльдерин мөөңөттиген болган олар Согуу Вьетнамтың деискөргө-дериңде үргүлү боолан турар.

«Куан дийн зан» солуунуң алтын турары-биле алыр-га, АКШ дайыны моон мурунуга чылдардан даа улам күштөдирин, авансөдирин, шериг корабльдерин, эң илангы В-52 дөр бомбардировщиктерин ажалган турар.

Ол самолёттар ВДР-ниң деискөргө-дериңде амгызы ишкан кажан-да илчар хавылап корболон солук база айткан.

Апрель 13-те Согуу Вьетнамга 3.472 дугаар америк само-лётту дүжүр аткан. Вьетнам улусчу шеригин эрик кыры-ның артиллериялары апрель эгеленден бөр АКШ-тың шер-иг корабльдерин чылча шавышыныга хой удаа таварыш-тырган.

Амгы үеде ВДР-ниң эринтеринде АКШ-тың 20 дайымчы корабльдерин мөөңөттиген болган олар Согуу Вьетнамтың деискөргө-дериңде үргүлү боолан турар.

«Куан дийн зан» солуунуң алтын турары-биле алыр-га, АКШ дайыны моон мурунуга чылдардан даа улам күштөдирин, авансөдирин, шериг корабльдерин, эң илангы В-52 дөр бомбардировщиктерин ажалган турар.

Ол самолёттар ВДР-ниң деискөргө-дериңде амгызы ишкан кажан-да илчар хавылап корболон солук база айткан.

Апрель 13-те Согуу Вьетнамга 3.472 дугаар америк само-лётту дүжүр аткан. Вьетнам улусчу шеригин эрик кыры-ның артиллериялары апрель эгеленден бөр АКШ-тың шер-иг корабльдерин чылча шавышыныга хой удаа таварыш-тырган.

Көрүлдениң баштайгы ээлчээ

Совет Социалисттик Республикаларың аки-дучма хой на-ционалдыг Эвилели бо чымы бежен харылар. Тоугуң улуг байыраалга турсааткан культура ажалдарында чугула болушканын бирөөн бо чылдык эгезинде чарлаан Бугу-россияның бот-тыныгы уран чүдү көрдөдөн болур.

Көрдөң бот-тыныгы уран чүдү көрдөдөн чугула согулаан — бот-тыныгы уран чүдүлүң киржикчилериниң санын көвүдөткөшкөн, оларның чогаалыгының идеяниң уран-че-чен деиселин бөдөрлөп, уран чүдүлүң бугу жапарларын сый-аардыры дөриңде көрдөдөн негелдөөдө айтты турар.

Бот-тыныгы уран чүдүлүң хой-иниң саздары, чоңун коммунисттик кижиздилегенине оң ролу өсөлүк чылдарда улам бедон. Тываң хөорай, суураарыны хой санын уран талантлыгы оң-бүдө, агиткватирна концерттеринде эгезил, квартал, кудумчу, тус-тус коллективтер сөргү-дүргө-дериңде идеяниң кирип турарын бөгүн көрүп болур.

Көрүлдениң бири ээлчөөн бо айым тоңузунче чөдир бүрүн дозарын шилчидер. Апрельдиң тос, оң хушери-ден эгезил, колхозтарда болган совхозтарда, нөдө суур-ларда бот-тыныгы артисттерин концерттерин чоруп турар. Баштайгы көргүзгө-дериңде Мөңгө-Тайга районы элөөн органи-зациы эркен. Көрүлдениң бири ээлчөөн ук райондан оң ийн коллективтен үш че ажал кийи киришкен.

Тоугуң улуг болушкуну — ССРЭ-ниң тургустуунамын бежен чыл болур оюн төлөткөн үтүгү болган партианың XXIV съездиниң шилчидерин ажалдаарга боттадырар

дөш тургузукчу ажал-иште хаара туттуган бугу чоңун чогаалдык-идеяниң бедик, илчашкан мурунку чылдарга бодарга көрдөдө белекче багай эвес чоруп турарын айт-тары чугула. Районнара болган тус-тус ажал-ажилаарда организациеттер көрдөдөн удурткан. Чер-черде байдалды дугайым республиканың организациетти бодуң хуралдарына дийн чугаалашы турар.

Көрүлде массалык чорукту демделген болур. Чыгыс суурдан беиз элөөн хой коллективтер оюн-концерт көргү-дүргө-дериңде кирип турар. Барыын-Хемчик районун төвү Кызыл-Мажалык суурдан элөөн хой албан организациы чө-дери көрдөдө киришкен. Өзүрүн Хандыгайты суурга бот-тыныгы артисттерин концерттерин организациы эркен-дөөн. Бири ээлчөөн концерттери Чөөн-Хемчикте, Каа-Хемде болган өске-даа районнарда чоруп турар.

Бири ээлчөөн хой санын бот-тыныгы артисттерин көрү-дөдө кириштирди, оларны аразында таланты-ларын илгериде тывар арганы долу ажалдаары чугула. Ажалчынычери болган колхозчуларыны массалык кир-жигезин чеди алыр дөш саздыр.

Көрүлдене негелдөөдө база бир коң үтү — көрдөң ажал-ишчилериниң культура хандырылганын ажалдаар. Республиканың чер-черде культура албан чөдери бо тала-зы-биле эвезил эвес ажалдары мурунку чөдери бо тала-зы уран чүдүлүң концерттерин, агитбригадаларың үнүш-күнери, лекция, беседа номчулгалары, темалык кезжээр, ужуражылгалар районнарда эртин турар. Илчаша-даа

ажылчы чоңарыны культура хандырылгасын организациап турарында четтестер бар. Би-Хем райкүсөөн, оң культу-ра илчиди болган нөдө Советтер культура албан чөдери-ни ажалчыны контролууду конкаткан фактылары Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүделенин хуралыга демделгөн. Культура одагарында хун бүрү чорудар ажал планы чок, бот-тыныгы уран чүдү бөлүмүни доктаамал эвес ажал-дап турар, мында киржикчилериниң саны эвезил. Айтын-ган четтестерден түнөкү үндүрер чугула.

Талдының «Элгес» совхозтан редакцияга келген чагаада жылдык одурустар бар: «Совхозтуң кулуу үзү», «Ажалдан билер болууна, дыштанып база бил» ден кийгиригит ки-рер эвезил аксыда аккан. Кауба лекция, беседа дөш со-дур кезжээр болбай турар, ангы-ангы темаларга диску-туз дугайы чугаалаан-даа хөдө чок. Хөстү үе-шакты чү-дө ийн көрүлде кызматараан. Бот-тыныгы уран чүдү бөлүмүң ажалы сула». Херектиг ужуру фантазиялардан тодарай-дыр. Клуб культураның баулуу одаа болуп дөш сохотка партком, ажалчыны комитеди болган комсомол ор-ганизациыны хой-интиниң калбак деткамчегине дайын турган боттуг хемчегерин ажал учурут.

Көрүлдене баштайгы ээлчөөн чорудун тура, концерттер-ниң репертуарыне сазың салыры көчүк чугула. Репер-туарын амдан эгелен шилчип тургузары көрдөң д

